

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียน
การสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา
(COVID -19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ADMINISTRATIVE SKILLS OF SCHOOL ADMISTRATORS
AFFECTING TO TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT IN
PANDEMIC CORONAVIRUS DISEASE UNDER SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹ปรัชญา สังขাত্রี, ²ทัศนา ประสานตรี และ ³สุมาลี ศรีพุทธิรินทร์
¹Prachya Sangchatri and ²Tassana Prasantree and ³Sumalee Sriputtarin

มหาวิทยาลัยนครพนม, ประเทศไทย
Nakhon Phanom University, Thailand

¹646150110195@npu.ac.th

Received: January 6, 2023; Revised: February 22, 2023; Accepted: March 25, 2023

บทคัดย่อ

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษา
ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะและ
เปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 2) ศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนภายใต้
สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาอำนาจพยากรณ์
ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้
สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ นักศึกษา, สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คนและครูผู้สอน จำนวน 301 คนรวมทั้งสิ้น 361 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกเป็น 2 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 -1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .60-.84 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 (2) แบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .64 - .92 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน 2) การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ตัวแปรทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มี 3 ตัวแปรได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด (X_2) ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_3) และทักษะด้านเทคนิควิธี (X_5) โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 65

คำสำคัญ : ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา; การจัดการเรียนการสอน; การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Abstract

Administrative Skills of School Administrators were important of Administration in schools for efficiency and effectiveness. The purposes of research were (1) to study and compare administrative skills of school administrators under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, (2) to study and compare to teaching and learning management in pandemic of CoronaVirus Disease COVID-19 under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, classified by status and school-size, (3) to study the prediction power of Administrative Skills of School Administrators Affecting to Learning Management in Pandemic of Coronavirus Disease COVID-19 under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3. The sample were 60 School Administrators and 301 teachers total 361 followed the proportion using the percentage criteria, and they were

selected by Stratified Random Sampling. The instruments used were 2 aspects of questionnaires: (1) a five-rating scale questionnaire on administrative skills of school administrators with the Index of Item Congruence (IC) between .80 - 1.00, the discrimination between .60-.84, and the reliability of .97; and (2) a five-rating scale questionnaire on teaching and learning management in the Coronavirus COVID -19 pandemic of schools with the Index of Item Congruence (IC) between .80 - 1.00, the discrimination between .64 - .92, and the reliability of .97. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent Samples), One-way analysis of variance analysis, correlation analysis, and multiple regression stepwise analysis. The results were found that (1) overall administrative skills of school administrators were at the high level. In comparison, overall administrative skills of school administrators classified by status revealed the statistically no significant. The overall of schools administrators classified by school size, it revealed the statistically significant different at the .01 level; (2) overall teaching and learning management in pandemic of Corona Virus Disease COVID-19 was at the high level. In comparison, overall teaching and learning management in pandemic of CoronaVirus Disease COVID-19 revealed the statistically no significant. In comparison, overall classified by school-size, it revealed the statistically significant different at the .01 level; and (3) there were 3 variables of school administrators affecting to teaching and learning management in pandemic of CoronaVirus Disease COVID-19 of schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, Conceptual Skills (X_2), Cognitive Skills (X_3), Technical Skills (X_5). It could be predicted up to 65 percent.

Keywords : Excellent Management ,International school, 7S 7C Management Model

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศ

ที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2563 : 1)

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความสามารถทางการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ภารกิจบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาและสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเร่งเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความพร้อมให้กับตนเองและสถานศึกษาของตนให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่างๆ ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคต ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ แคทซ์ (Katz, 2005, p.33) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะจำเป็นของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเทคนิควิธี ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีเทคนิคการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน และ 3) ด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงาน เข้าใจกฎหมาย ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในส่วนของการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษานั้น ต้องกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ภาระงาน ยุทธศาสตร์ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสภาวะการระบาดเชื้อโควิด-19 ถึง 3 ระลอก ๆ ที่รุนแรงมากที่สุด คือ ระลอกที่ 3 ซึ่งเป็นสายพันธุ์อังกฤษแพร่กระจายรุนแรงรวดเร็ว ประมาณ 1.7 เท่า ทำให้เกิดมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคเป็นระยะ ๆ เช่น มาตรการทำงานที่บ้าน (Work from Home) มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distances) โดยห้างสรรพสินค้า กิจกรรม รวมคนจำนวนมากที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่ระบาดการระบาดโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมเป็นวงกว้างจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษา ผลทำให้การ ปิด-เปิดเรียนไม่เป็นไปตามปฏิทินการปิด-เปิดเรียนตามปกติ การจัดการเรียนการสอนผ่านไกลต่าง ๆ กลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษา ใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่แตกต่างกลายเป็นโมเดลใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลก (กสศ. 2564 :ออนไลน์) แต่ละประเทศหาวิธีป้องกันโดยการริเริ่มฉีดวัคซีนให้กับประชากรในประเทศของตนเองการฉีดวัคซีนโควิด-19 ได้รับการยืนยันแล้วว่าช่วยสร้างภูมิคุ้มกันโรค COVID-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะต้องทำควบคู่ไปกับการสวมหน้ากาก เว้นระยะห่าง ล้างมือให้บ่อย และเลี่ยงพื้นที่แออัด ดังนั้น ก่อนฉีดวัคซีน

COVID-19 ควรรู้และเข้าใจ ข้อมูลให้ถูกต้องวัคซีนอาจไม่สามารถป้องกันทุกคนที่ฉีดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้แต่พบว่า สามารถลดความรุนแรงของโรคได้ (กรมควบคุมโรค. 2564 : 4)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โรงเรียนหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มติคณะรัฐมนตรีให้เลื่อนเปิดเรียนจาก วันที่ 16 พฤษภาคม 2563 เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 โดยมีการจัดการเรียนการสอน 3 รูปแบบ คือ (1) การเรียนในชั้นเรียน (On site) การเรียนการสอนที่เน้นการจัดการกิจกรรมในโรงเรียนหรือในชั้นเรียนเป็นหลัก โดยครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ มาบูรณาการใช้กับการเรียนในชั้นเรียนได้ เช่น การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On Air) หรือการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (On line) เป็นต้น (2) การเรียนการสอนทางไกลผ่านโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลและระบบดาวเทียมเพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้ในทุกครัวเรือน ทั้งนี้ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ได้อนุเคราะห์ในการส่งสัญญาณออกอากาศ 15 ช่องสัญญาณ (อนุบาล 1- มัธยมศึกษาปีที่ 6) พร้อมทั้งอนุเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำสื่อวีดิทัศน์การเรียนการสอน (3) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (On Line) การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจหรือครูอาจกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา เนื้อหาอาจประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และสื่อมัลติมีเดีย อื่นๆ ซึ่งนักเรียน ครู และเพื่อนร่วมชั้นเรียนสามารถติดต่อสื่อสารปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยใช้ช่องทางการสื่อสารผ่าน E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2563 : 6) และการแพร่ระบาดระยะที่ 2 มีการหยุดเรียนช่วงเดือนมกราคม 2564 มีการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบ คือ On Site, On Air, Online ,On Demand และ On Hand มี 5 จังหวัด สมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด พื้นที่สีแดง ห้าม On Site สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กวีรินทร์เกียรติ นนธ์พละ. 2564 : 2) การแพร่ระบาดระยะที่ 3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ น.ส.ตรีนุช เทียนทอง ได้ประกาศให้เลื่อนการเปิดเรียน จากวันที่ 16 พฤษภาคม 2564 เลื่อนเป็น วันที่ 1 มิถุนายน 2564 แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องกระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศกำหนดวันเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในวันที่ 14 มิถุนายน 2564 โดย (1) โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด (สีแดงเข้ม) ให้จัดการเรียนการสอนเฉพาะรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล On Air, Online, On Demand, On Hand ผ่านทางไปรษณีย์เท่านั้น (2)โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุด (สีแดง) หรือพื้นที่ควบคุม (สีส้ม) สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้ง 5 รูปแบบ On Site, On Air, Online, On Hand, On Demand โดยรูปแบบ On Site นั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อมของระบบ Thai Stop Covid+ (TSC+) และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดก่อน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564 : ออนไลน์)

การจัดการเรียนการสอนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีศูนย์บริหารการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา โควิด-19 มีการสำรวจจากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การเตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่ามีการจัดรูปแบบการเรียนการสอน 5 รูปแบบ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 หากสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ได้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 182 โรงเรียน เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ On Site คิดเป็น ร้อยละ 100 กรณีที่ 2 หากมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 182 โรงเรียนเลือกรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล ดังนี้ (1) On Air จำนวน 10 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 5.49 Online จำนวน 100 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.94 (3) On Demand จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.09 (4) On Hand จำนวน 42โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.07 (5) Blended Learning จำนวน 28โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.38 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2564 : ออนไลน์)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 182 โรงเรียน จำนวน 2,713 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. 2565 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 361 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน และครูผู้สอน จำนวน 301 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านเทคนิควิธี 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 4) ทักษะด้านการสอนงาน และ 5) ทักษะด้านความรู้ความคิด จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตามกรอบแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 :ออนไลน์) ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ 1) การเรียนการสอนตามปกติ (On Site) 2) การเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต (On Line) 3) การเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ (On Air) 4) การเรียนการสอนที่บ้าน (On Hand) 5) การเรียนการสอนตามความต้องการ (On Demand)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check List) โดยการหาค่าความถี่และร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 ตอนที่ 2 วิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีถ้าแตกต่างกันมีนัยสำคัญทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe' การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสอนงานและทักษะด้านความรู้ความคิด

2. การวิจัยการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 การเรียนการสอนตามความต้องการ (On Demand) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนการสอนตามปกติ (On Site) ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านเทคนิควิธี	4.20	.42	มาก
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.16	.44	มาก
3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.31	.46	มาก
4. ทักษะด้านการสอนงาน	4.16	.39	มาก
5. ทักษะด้านความรู้ความคิด	4.16	.43	มาก
รวม	4.20	.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X} = 4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสอนงาน และทักษะด้านความรู้ความคิด ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การเรียนการสอนตามปกติ (On Site)	4.15	.48	มาก
2. การเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต (On Line)	4.27	.36	มาก
3. การเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ (On Air)	4.25	.36	มาก
4. การเรียนการสอนที่บ้าน (On Hand)	4.25	.37	มาก
5. การเรียนการสอนตามความต้องการ (On Demand)	4.29	.37	มาก
รวม	4.24	.27	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 การเรียนการสอนตามความต้องการ (On Demand) ($\bar{X} = 4.29$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 การเรียนการสอนตามปกติ (On Site) ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบโครงสร้างสายงาน และมีการวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษาในภาพรวมได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จในองค์กรจึงจำเป็นต้องมีทักษะ 5 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Drake and Roe Katz ได้แก่ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสอน และทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารที่เป็นผู้นำจึงควรจะต้องมีทักษะด้านต่างๆ เพื่อการวางแผนการกำหนดนโยบายการประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือภายในหน่วยงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถ้าผู้บริหารมีทักษะด้านต่างๆ และใช้ทักษะความสามารถที่มีอยู่ จะทำให้ได้รับความรักความศรัทธาจากผู้ร่วมงานและคนอื่นๆ ทั่วไปเป็นอย่างดี โชคชัย นาไชย (2559 : 31) ปฏิบัติงานด้วยความชำนาญและเชี่ยวชาญในการบริหารและการจัดการกิจการงานต่างๆ ภายในสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ กิจการนักเรียน อาคารสถานที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ใช้งบประมาณในการบริหารได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานในองค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน อธิภัทร มีแสงเพชร (2560 :24) สอดคล้องกับงานวิจัยของสำเภา เสมศศึกษา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

2. ผลการวิจัยการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนการสอนตามความต้องการ (On Demand) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุที่ทำให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นตามบริบทและเป็นการสอนแบบผสมผสานทั้งการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต (On Line) และการเรียนการสอนที่บ้าน (On Hand) หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสมสถานศึกษา ผู้บริหารและครูต้องมีการปรับตัว วางแผนการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ โดยมีการใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของบริบทแต่ละโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2563 : 132) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย และสอดคล้อง

กับ วิธิตา พรหมวงศ์ (2563 : 103-114) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันมีการจัดการเรียนรู้ในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ทักษะด้านการสอนงาน และทักษะด้านความรู้ความคิด ดังนั้น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักการทำงานเป็นทีม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในองค์กร เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ความสามารถต่างๆ หรือรับฟังปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทักษะด้านการสอนงาน มีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้งานต่างๆ โดยการอบรมหรือศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาสอนงานหรือถ่ายทอดความรู้ให้กับครูผู้สอนได้พัฒนางานและองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ และทักษะด้านความรู้ความคิด มีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาอบรมพัฒนาตนเอง เพื่อศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ มีความเข้าใจในหลักและทฤษฎีการทำงาน สามารถวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขได้ถูกวิธี

การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนการสอนตามปกติ (On Site) โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ถ้ามีครูและบุคลากรไม่เพียงพอ มีการปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยของผู้เรียนและครูผู้สอน และเกิดการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). *แนวทางการให้วัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาด ปี 2564* ของประเทศไทย. ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมควบคุมโรค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563*. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://moe360.blog/2020/05/08การเตรียมความพร้อม.> [23 เมษายน 2563].

- กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2564). *การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิจิตา พรหมวงศ์. (2563). *สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร. (2563). “*จัดเรียน 4 ON เตรียมพร้อมร.ก่อนเปิดเทอม 1 ก.ค.*” แนวหน้า. 25 พฤษภาคม. หน้า 12.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2564). *ศูนย์เฉพาะกิจการเรียนรู้การสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา*. [ออนไลน์]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปี การศึกษา 2563*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำเภา เสมตึกษา. (2559). “*ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี*.” บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา และกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้
- อธิภัทร มีแสงเพชร. (2560). *การวิเคราะห์องค์ประกอบทักษะผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานศึกษาธิการภาค 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Drake, Thelbert L; & Roe,William, H. (1986). *The Principalship*. New York: Macmillan.
- Eva Ballová Mikušková, Marcela Verešová. (2020). *Problems of Education in the 21st century 2020*. S.l. : s.n..
- Katz, R.L. (2005). “*Skill of an effective Administrator,*” Harvard BusinessReview. 2 (1) : 33.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). “*Determining Sample Size for Research Activities,*” Journal of Education and Psychological Measurement.